

פרק ב' (2) - חטאי בני עלי

ר' דוד סבתו

סיפור גדילתו של שמואל מתחיל באמצע פרק ב', לאחר תפילת חנה, כאשר חנה נעלמת מהתמונה וכנגדה עולה שמואל. תהליך הפיכתו של שמואל לבניא מתפרס עד סוף פרק ג', ופרק ד' מהווה השלמה לפרקים ב'-ג'. מה נושא הפסוקים? אמנם, פרק ב' פסוק י"א עוסק בשמואל, אך פסוקים י"ב-י"ז כבר עוברים לבני עלי ומיד לאחר מכן חוזרים לשמואל, וחוזר חלילה. נמצא, שלפנינו מבנה מורכב שעוסק בשני נושאים בצורה סינכרונית. הפסוקים מתארים את הקורה לשמואל, ובמקביל מתארים את מה שקורה עם בני עלי.

נציג את מבנה הפסוקים:

1. פרק ב' פסוק י"א - "והנער היה משרת".
2. פרק ב' פסוקים י"ב-י"ז - חטאי בני עלי.
3. פרק ב' פסוקים י"ח-כ"א - "ושמואל משרת את פני ה'..."
4. פרק ב' פסוקים כ"ב-כ"ה - השמועה ששומע עלי על בניו.
5. פרק ב' פסוק כ"ו - "והנער שמואל הולך וגדל וטוב..."
6. פרק ב' פסוקים כ"ז-ל"ו - תוכחת איש האלהים לעלי.
7. פרק ג' - נבואת שמואל על בני עלי.

ניתן לראות שהנושא המרכזי הוא בני עלי, ואזכורים על שמואל משובצים במהלך הסיפור. נתבונן בחלקו השני של פרק ב' [יא-לז]:

(יא) וַיִּלְךָ אֶלְקָנָה הַרְמָתָה עַל בֵּיתוֹ וַהֲנַעַר הָיָה מְשֻׁרֵת אֶת ה' אֶת פְּנֵי עֲלֵי הַפֶּהֶן: (יב) וּבְנֵי עֲלֵי בְנֵי בְלִיעֵל לֹא יָדְעוּ אֶת ה': (יג) וּמִשְׁפַּט הַפֶּהֶנִים אֶת הָעָם כָּל אִישׁ זִבַּח זִבַּח וּבָא נַעַר הַפֶּהֶן כְּבִשָׁל הַבֶּשֶׂר וְהַמְזֻלָּג שְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים בְּיָדוֹ: (יד) וְהִכָּה בְּפִיֹּר אוֹ בְּדוֹד אוֹ בְּקִלְחַת אוֹ בְּפִרוֹר פֶּל אֲשֶׁר יַעֲלֶה הַמְזֻלָּג יִקַּח הַפֶּהֶן בּוֹ כִּכָּה יַעֲשׂוּ לְכָל יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים שָׁם בְּשִׁלָּה: (טו) גַּם בְּטָרָם יִקְטְרוּן אֶת הַחֲלָב וּבָא נַעַר הַפֶּהֶן וְאָמַר לְאִישׁ הַזִּבַּח תִּנְהַ בְּשֶׁר לְצִלוֹת לַפֶּהֶן וְלֹא יִקַּח מִמֶּךָ בְּשֶׁר מְבֻשָׁל כִּי אִם חֵי: (טז) וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאִישׁ קָטַר יִקְטְרוּן פִּיּוֹם הַחֲלָב וְקַח לְךָ כֶּאֱשֶׁר תֵּאָוֶה נִפְשֶׁךָ וְאָמַר לוֹ לֹא כִי עָתָה תִתֵּן וְאִם לֹא לְקַחְתִּי בְּחִזְקָה: (יז) וַתְּהִי חֲטָאֵת הַנְּעָרִים גְּדוֹלָה מְאֹד אֶת פְּנֵי ה' כִּי נֶאֱצַו הָאֲנָשִׁים אֶת מִנְחַת ה': (יח) וּשְׁמוּאֵל מְשֻׁרֵת אֶת פְּנֵי ה' נַעַר חָגוֹר אֶפֶוד בָּד: (יט) וּמַעֲיֵל קָטָן תַּעֲשֶׂה לוֹ אִמּוֹ וְהַעֲלִתָּה לוֹ מִיָּמִים יְמִימָה בַּעֲלוֹתָהּ אֶת אִשָּׁה לְזִבַּח אֶת זִבַּח הַיָּמִים: (כ) וַיִּבְרַךְ עֲלֵי אֶת אֶלְקָנָה וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְאָמַר יֵשֶׁם ה' לְךָ זָרַע מִן הָאִשָּׁה הַזֹּאת תַּחַת הַשָּׂאֵלָה אֲשֶׁר שָׂאֵל לָהּ וְהָלְכוּ לְמַקְמוֹ: (כא) כִּי פָקַד ה' אֶת חָנָה וַתִּהְיֶה וַתֵּלֵד שְׁלֹשָׁה בָנִים וּשְׁתֵּי בָנוֹת וַיִּגְדַּל הַנַּעַר שְׁמוּאֵל עִם ה': ס (כב) וְעֲלֵי זָקֵן מְאֹד וְשָׁמַע אֶת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן בְּנָיו לְכָל יִשְׂרָאֵל וְאֶת אֲשֶׁר יִשְׁכַּבּוּן אֶת הַנְּשִׁים הַצְּבָאוֹת פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: (כג) וַיֹּאמֶר לָהֶם לְמָה תַעֲשׂוּן פְּדָבְרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי שָׁמַע אֶת דְּבָרֵיכֶם רְעִים מְאֹד כָּל הָעָם אֵלֶּה: (כד) אֵל בְּנֵי כִי לֹא טוֹבָה הַשְּׁמָעָה אֲשֶׁר אֲנֹכִי שָׁמַע מֵעַבְרִים עִם ה': (כה) אִם

יִחָטָא אִישׁ לְאִישׁ וּפָלְלוּ אֱלֹהִים וְאָם לֵה' יִחָטָא אִישׁ מִי יִתְפַּלֵּל לוֹ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקוֹל אֲבִיהֶם
כִּי חָפֵץ ה' לְהַמְיָתָם: (כו) וְהִנְעַר שְׁמוּאֵל הַלֵּךְ וְגָדַל וְטוֹב גַּם עִם ה' וְגַם עִם אֲנָשִׁים: ס

(כז) וַיָּבֵא אִישׁ אֱלֹהִים אֶל עָלִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו כֹּה אָמַר ה' הַנְּגִלָה נְגִלְתִּי אֶל בֵּית אַבִּיךָ בְּהִיוֹתָם
בְּמִצְרַיִם לְבֵית פְּרֹעֹה: (כח) וַיַּחֲזֵר אֹתוֹ מִכָּל שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל לִי לְכַהֵן לְעֹלֹת עַל מִזְבְּחִי
לְהַקְטִיר קֹטֶרֶת לְשֹׂאת אִפּוֹד לְפָנַי וְאֶתְנַה לְבֵית אַבִּיךָ אֶת כָּל אֲשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (כט) לְמָה
תִּבְעָטוּ בְּזִבְחֵי וּבְמִנְחֹתַי אֲשֶׁר צִוִּיתִי מֵעוֹן וְתִכְבְּדוּ אֶת בְּנֵיךָ מִמֶּנִּי לְהַבְרִיאֲכֶם מִרְאשִׁית כָּל
מִנְחַת יִשְׂרָאֵל לְעָמִי: (ל) לָכֵן נָאִם ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָמַר אֶמְרֹתִי בֵּיתְךָ וּבֵית אַבִּיךָ יִתְהַלְכוּ
לְפָנַי עַד עוֹלָם וְעַתָּה נָאִם ה' חָלִילָה לִּי כִּי מִכְבְּדֵי אֲכַבֵּד וּבְזֵי יִקְלוּ: (לא) הִנֵּה יָמִים בָּאִים
וְגִדְעֹתַי אֶת זֶרְעֶךָ וְאֶת זֶרַע בֵּית אַבִּיךָ מִהָיֹת זָקֵן בְּבֵיתְךָ: (לב) וְהַבְּטַתְּ צָר מֵעוֹן כָּל אֲשֶׁר
יִיטִיב אֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה זָקֵן בְּבֵיתְךָ כָּל הַיָּמִים: (לג) וְאִישׁ לֹא אֲכַרִּית לְךָ מִעַם מִזְבְּחִי
לְכָלֹת אֶת עֵינֶיךָ וְלֹאֲדִיב אֶת נַפְשֶׁךָ וְכָל מַרְבִּית בֵּיתְךָ יָמוּתוּ אֲנָשִׁים: (לד) וְזֶה לְךָ הָאוֹת אֲשֶׁר
יָבֵא אֶל שְׁנֵי בְנֵיךָ אֶל חֶפְנִי וּפְיִנְחָס בְּיוֹם אֶחָד יָמוּתוּ שְׁנֵיהֶם: (לה) וְהִקִּימְתִּי לִי כֹהֵן נֶאֱמָן
כַּאֲשֶׁר בְּלִבִּי וּבְנַפְשִׁי יַעֲשֶׂה וּבְנִיתִי לוֹ בֵּית נֶאֱמָן וְהִתְהַלַּךְ לְפָנַי מְשִׁיחִי כָּל הַיָּמִים: (לו)
וְהָיָה כָּל הַנוֹתֵר בְּבֵיתְךָ יָבֹוא לְהַשְׁתַּחֲוֹת לוֹ לְאַגְנוֹרֶת כְּסָף וְכַפֵּר לְחֶם וְאָמַר סִפְחָנִי נָא אֶל
אֶחָת הַקְּהֵנוֹת לְאַכֹּל פֶּת לְחֶם: ס

אם בפרק הקודם התמונה שעולה לפני השטח על המתרחש בשילה הייתה פסטורלית ויפה, בפרקנו
אנו נפגשים בעומק הריקבון שמתפשט במשכן שילה.

"וְהִנְעַר הָיָה מְשֻׁרֵת אֶת ה' אֶת פְּנֵי עָלִי הַכֹּהֵן" - את מי הנער משרת? את ה' או את פני עלי הכהן?
בפשטות, משמעות הפסוק היא שבאמצעות שירות פני עלי הכהן הנער משרת את ה'. אופן הלימוד של
שירות ה', נלמד על ידי השירות לפני עלי הכהן. שמואל הוא מעין חניך של עלי, וביטוי מובהק לזה מצוי
בפרק ג'.

שמואל הוקדש לנזירות. לנזיר יש מעמד קרוב לכהן, ואפילו לכהן גדול, אך לזמן מוגבל. כנראה שנוהג
היה בישראל שיש קשר מסויים בין הנביא לנזיר, וככל הנראה היה קשר למקדש. הנער הוקדש לשירות
במקדש אף על פי שלא היה כהן. כל הסיפור מעמת בין שמואל לבני עלי. שניהם משרתים את פני ה',
האחד משרת את פני ה' מכח הנדר ומכח התפילה של אמו והשניים משרתים את פני ה' מכח הייחוס.
לשניהם תפקיד דומה, אך ההתייחסות השונה של כל אחד מהם לתפקיד יוצרת את המתח שעומד
בבסיס הסיפור.

"וּבְנֵי עָלִי בְנֵי בְלִיעֵל לֹא יָדְעוּ אֶת ה'" - פסוק זה מקדים את כל מה שיתואר בהמשך. שמואל ובני עלי
קשורים שניהם לעלי, אלא ששמואל משרת את פני ה' ובני עלי הם בני בליעל (משחק מילים עם
האותיות 'עלי'). דווקא בני עלי מתנהגים בצורה הפוכה לגמרי. הביטוי 'בליעל' נזכר כבר בספר שמואל:
"אֵל תִּתֵּן אֶת אֲמֹתְךָ לְפָנַי בְּתַלְעֵל" [א, טז]. עלי ראה באימו של שמואל בת בליעל, דהיינו שהוא חשב
שהיא פועלת שלא כשורה, במובן זה שהיא מחללת את הקודש בשכרותה (לפי דעתו). מנגד, בניו של
עלי הם הבני בליעל האמיתיים. הוא רואה אישה כשרה כבת בליעל, אך אינו רואה שבניו הם בני
בליעל. 'ידעו את ה' פירושה גם קרבה וידיעת דרכיו, במיוחד מכח תפקידם ככהנים, אך גם יש לה
פירוש מוסרי - "הִשְׁכַּל וְיָדַע אוֹתִי כִּי אֲנִי ה' עֲשֵׂה חֶסֶד מִשְׁפָּט וְצִדְקָה בְּאָרֶץ כִּי בְּאֵלֶּה חֶפְצֵי נָאִם ה'"
[ירמיהו ט, כג].

בפסוקים י"ג-י"ד הספר מתאר מה אוכלים הכהנים, וזה החטא הראשון, ובפסוק ט"ו מתואר החטא
שני. פסוק ט"ו פותח במילה 'גם' - דהיינו שהחטא איננו רק במה שהם אוכלים, אלא קשור גם לשאלה
מתי הם אוכלים.

"וּמִשְׁפֹּט הַכֹּהֲנִים אֶת הָעָם כָּל אִישׁ זָבַח וְזָבַח וְבָא נֶעַר הַכֹּהֵן כְּבִשְׁל הַבָּשָׂר וְהַמִּזְלֵג שְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים בְּיָדוֹ: וְהָפָה בְּכִיּוֹר אוֹ בְּדוּד אוֹ בְּקִלְחַת אוֹ בְּפָרֹר כֹּל אֲשֶׁר יַעֲלֶה הַמִּזְלֵג יִקַּח הַכֹּהֵן בּוֹ כֶּכָּה יַעֲשֶׂה לְכָל יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים שָׁם בְּשִׁלְהָ" - לכאורה מתואר כאן חוק, ואם זה חוק לכאורה זה דבר טוב. 'משפט הכהנים' מופיע בספר דברים: "וְזֶה יְהִי מִשְׁפֹּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם מֵאֵת זִבְחֵי הַזָּבַח אִם שׁוֹר אִם שֶׂה וְנִתַּן לַכֹּהֵן הַזֶּרַע וְהַלְחִיִּים וְהַקֶּבֶה" [יח, ג]. בספר דברים נאמר שהכהנים מקבלים זרוע, לחיים וקיבה, ואילו בני עלי לוקחים את כל מה שהם רוצים. פסוקים אלו ממש מקבילים, כמעט אותם המילים, אך יש הבדל קטן ומשמעותי, בספר דברים נאמר: "מאת העם מאת זובחי הזבח... ונתן..." - כלומר הכהן מקבל, ואילו בספר שמואל מתואר: "את העם... יקח הכהן..." - הכהנים לא באים כמקבלים אלא כלוקחים בזרוע. אופי הלקיחה המתואר בפסוק י"ד הוא גס ואלים.

ר' יוסף קרא כותב שהם הניחו את המשפט הכתוב בתורה ולקחו להם משפט זה, עשו דין לעצמם. רש"י מפרש בכיוון דומה מבלי להזכיר את הנאמר בספר דברים, וכך לשונו: "הם קבעו להם חק זה ולהם לא היה לנחל כי אם חזה ושוק של שלמים". 'למשפט' בתנ"ך שני מובנים גם חוק וגם מנהג. זה המשחק בין החוק הראוי לבין המנהג שנהגו הכהנים, לא רק בתוכן אלא גם בצורה.

"גַּם בְּטָרָם יִקְטְרוּן אֶת הַחֲלֵב וְבָא נֶעַר הַכֹּהֵן וְאָמַר לְאִישׁ הַזָּבִיחַ תִּנְהַב בָּשָׂר לְצִלוֹת לַכֹּהֵן וְלֹא יִקַּח מִמֶּךָ בָּשָׂר מִבְּשָׂל כִּי אִם חֵי" - מבחינה הלכתית, מקטירים תחילה את החלב ורק אחר כך מותר לכהן לאכול משולחן גבוה. אין זה רק עניין של תזמון. "תנהב בשר לצלות לכהן" - אין לו זמן לחכות לבשר המבושל, רעבתנות שגורמת להם לעבור על איסור חמור. בניגוד לחטא הראשון, בחטא זה מתואר ויכוח: "וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאִישׁ קֶטֶר יִקְטְרוּן כִּיּוֹם הַחֲלֵב וְקַח לְךָ כֶּאֱשֶׁר תִּאָּוֶה נִפְשֶׁךָ וְאָמַר לוֹ לֹא כִּי עֲתָה תִתֶּן וְאִם לֹא לְקַחְתִּי בְּחִזְקָה" - האיש מתחנן שהכהן יחכה, אך הכהן דוחה אותו ואומר: "כי עתה תתן ואם לא לקחתי בחזקה". אין כאן טעות. התפקידים מתהפכים - המצב התקין הוא שהכהנים אמונים על תורת המקדש, ואילו כאן האדם הפשוט מתחנן שהכהן ישמור על חוקי המקדש. האדם הפשוט רוצה שישמרו על החוק, משום שהביא קרבן לצורך גבוה, ולא בשביל הכהן. הכהן מחלל את הקרבן ובעקבות מעשיו הקרבן לא ירצה. הכהן אוכל משולחן גבוה, אך כשאוכל שלא כדין, הקרבן לא מילא את תפקידו. האכילה היא בין השאר אחד הדברים המכפרים - "כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים" [ספרא שמיני א, ב].

הביטויים 'קח' ו'תן' מופיעים גם בפסוקה השניה. לכאורה, הנער הכהן מבקש שיתן, ולכאורה זה טוב. מנגד, האיש מתחנן שהוא יקח, רק לאחר שיקטיר את החלב. תשובת הכהן היא שהוא יתן ואם לא יקח. במילים אחרות, גם הנתינה הופכת ללקיחה בעקבות האלימות של הבקשה.

מעבר לחוק ולהלכה, ומעבר לרעבתנות ולתאוונות, יש חטא עמוק יותר. "וַתְּהִי חֲטָאת הַנְּעָרִים גְּדוֹלָה מְאֹד אֶת פְּנֵי ה' כִּי נָאֲצוּ הָאֲנָשִׁים אֶת מִנְחַת ה'" - שמואל משרת את פני ה', ואילו הם חוטאים את פני ה'. 'נאצו' במובן של חילול וביזוי. על מנת להבין את החומרה, צריך להבין ששני המעשים אינם רק עבירות ספציפיות. למה הכהן מקבל חלק מסויים ובתזמון מסויים? שני הדינים מבטאים תפיסה ביחס לקרבן, שהכהן אינו בעל הבית על הקרבן אלא אוכל משולחן גבוה. כאשר הכהן מקבל מתנה מה' פירושה שהוא משרת את ה', אך כשהוא לוקח בשעה שרוצה פירוש הדבר שהוא בעל הבית על המקדש. בשני החטאים בני עלי מבטאים תחושת בעלות. "לא ידעו את ה'" לא ידעו שהוא בעל הבית במקדש. הם מנצלים את העם על מנת למקסם את רווחיהם האישיים.

ההמשך הישיר של חטאי בני עלי נמצא בפסוק כ"ב, אך התנ"ך עובר במעבר חד לשמואל: "וַיִּשְׁמוֹאֵל מִשְׁרַת אֶת פְּנֵי ה' נֶעַר חָגוֹר אֶפֶוד בְּדָ". יש לשים לב להבדלים בין פסוק זה לפסוק י"א: "וְהַנְּעָר הָיָה מִשְׁרַת אֶת ה' אֶת פְּנֵי עָלֵי הַכֹּהֵן". ראשית, לשמואל יש שם, יש לו זהות עצמאית. שנית, נתבונן בתיאור של המעשה - בפסוק י"א מתואר שמשרת את פני עלי, בניגוד לבני עלי שאינם לומדים מעלי. בפסוק י"ח, שמואל משרת את פני ה' כנגד בני עלי שמנאצים את פני ה'. "נער חגור אפוד בד" - לכאורה, אפוד

הוא מבגדי כהונה, מה נער עושה עם אפוד? אפוד בד אינו בגד של כהן, גם דוד לבש אפוד בד. ככל הנראה אפוד בד הוא בגד שירות שאינו של כהנים. נמצא, שהם הכהנים הרשמיים ושמואל לובש בגד כהונה שאינו רשמי, שמואל הוא משרת לא רשמי. הכתוב מוסיף: "וּמְעִיל קָטַן תַּעֲשֶׂה לוֹ אִמּוֹ". גם לכהן יש מעיל. כנגד שני בגדי הכהונה, גם לשמואל יש שני בגדים, אך המעיל נעשה על ידי אימו. פסוקים אלו מתארים איזה סוג משרת הוא שמואל. שמואל הוא משרת מכח ההתנדבות, ולכן שירותו שונה מהותית. בני עלי מרגישים בעלי הבית משום שירשו את התפקיד, אך הנער שמקבל מאימו מעיל קטון ושיש לו אפוד בד הוא משרת הרבה יותר נאמן.

"וּמְעִיל קָטַן תַּעֲשֶׂה לוֹ אִמּוֹ וְהַעֲלֵתָהּ לוֹ מִיָּמִים יְמִימָה בַּעֲלוֹתָהּ אֶת אִשָּׁה לְזָבַח אֶת זֶבַח הַיָּמִים" - כל שנה אימו עולה. כאשר אביו עולה לזבוח את זבח הימים, היא עולה כדי להעלות את המעיל הקטון. פסוק זה מתאר את המורכבות - מחד אימו השאירה אותו במקדש, ומאידך היא מכינה לו מעיל. מצד שלישי, מעיל זה הוא מעיל שירות. המעיל מסמל את אהבתה של חנה כאם וכן את תקוותה ושאירתה שיהיה משרת את ה'. שמואל משרת את פני עלי, אך יונק את אוירת השירות מהמעיל שאימו הכינה לו. המעיל הופך לסימן הזיהוי של שמואל, גם כאשר שאול מחזיק בכנף הבגד והוא נקרע, וגם כאשר עולה באוב - "אִישׁ זָקֵן עָלָה וְהוּא עֹטָה מְעִיל" [שמואל א כח, יד].

"וַיִּגְדַּל הַנֶּעֶר שְׁמוּאֵל עִם ה'" - שמואל גדל מדי שנה שנה. הכתוב מדגיש קרבה יותר גדולה, לא רק "את פני ה'" אלא "עם ה'". הגדילה של שמואל עם ה' עומדת בניגוד לחטאת הנערים שהיא גדולה מאוד את פני ה'.

"וְעֵלִי זָקֵן מְאֹד וְשָׁמַע אֶת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂוּן בְּנֵי לְכָל יִשְׂרָאֵל וְאֶת אֲשֶׁר יִשְׁכָּבוּן אֶת הַנְּשִׁים הַצְּבָאוֹת פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד" - הזקנה של עלי רלוונטית בגלל שעוד מעט עוברת ההנהגה לבניו ועל כן הוא מוכיח אותם. סיבה נוספת היא שעלי רק שומע ואינו רואה, כפי שכתוב בפרק ד' שאינו יכול לראות. ה'מצודת דוד' מפרש: "אמר זה להצדיק מעט את עלי על מה שלא היה מייסר את בניו כי בעבור שהזקין ותש כחו לא היה יכול לייסרם מעתה".

הכתוב מתאר חטא אחר שלא נזכר קודם לכן. המדרש אומר שלא חטאו בחטא זה, אלא שהשהו את קניניהן של הנשים. אך הפשט הוא שמדובר בחטא עריות. ביטוי זה קשה מסיבה נוספת - "צובאות פתח אוהל מועד". אהל מועד מחזיר אותנו למשכן במדבר ולכאורה לא שייך למשכן שילה. פסוק זה מזכיר פסוק אחר: "וַיַּעַשׂ אֶת הַכִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְאֶת כַּנּוֹ הַנְּחֹשֶׁת בְּמִרְאֵת הַצְּבָאוֹת אֲשֶׁר צָבְאוּ פָתַח אֹהֶל מוֹעֵד" [שמות לח, ח]. כנראה שהנשים הצובאות הן נשים שבאו לעבוד את ה', בצורה כזו או אחרת, כמו חנה. נמצא, שלא זו בלבד שבני עלי מנצלים את העם מצד הקרבנות, אלא גם מנצלים את הנשים שבאות לעבוד את א-להים. מורים רוחניים ובעלי סמכות דתית מנצלים את הנשים התמימות שבאות לעבוד את ה' בקדושה ובטהרה, ואת רצון הקירבה שלהן לצרכיהם.

"וַיֹּאמֶר לָהֶם לְמָה תַעֲשֶׂוּן כְּדֹבְרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁמֵעַ אֶת דְּבָרֵיכֶם רָעִים מֵאֵת כָּל הָעָם אֵלֶּה: אֵל בְּנֵי כִי לֹא טוֹבָה הַשְּׁמֵעָה אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁמֵעַ מֵעֲבָרִים עִם ה'" - יש כאן תוכחה בלשון רכה - 'בני' 'למה תעשו', וכנראה שזו הסיבה שהם אינם שומעים בקולו. עלי שומע שמועה אבל לעומת זאת, בניו אינם שומעים בקולו.

"אם יחטא איש לאיש ופלו או אלהים ואם לה' יחטא איש מי יתפלל לו ולא ישמעו לקול אביהם כי חפץ ה' להמיתם" - הפירוש המקובל במפרשים הוא שעלי משווה בין שני סוגי חטאים, בין חטא האדם למקום לבין חטא האדם לחברו. 'אלהים' כנראה שהכוונה היא שופט, בניגוד לה' שמופיע בצלע השניה, "ופלו" כמו "ונתן בפללים" [שמות כא, כב]. אם אדם חוטא לחברו הדין יכול להשית עליו עונש שיכפר לו, אך אם יחטא לה' מי ישפוט ומי יכפר לו על החטא? הפסוק בשרשו מבטא את תפיסתו הדתית של עלי. התפיסה ההלכתית היא בדיוק הפוך, יום הכיפורים מכפר על עבירות שבין אדם למקום אך אינו מכפר על עבירות שבין אדם לחברו. הבעיה של עלי היא שבניו חוטאים לה'. התפיסה המתוארת היא

של יראה גדולה, תפיסה שלא משאירה מקום לתפילה - "מי יתפלל לו". תפיסה זו משתלבת עם התפיסה שהוצגה כבר בפרק א'. עלי לא מכיר את מושג התפילה, ודווקא חנה מייצגת את מושג התפילה. תפיסה זו באה על חשבון הרגישות לאנשים. הוא חרד יותר לחילול המקדש מאשר לאישה אומללה. עיוות זה מתואר גם בפרק זה, זה שורש הבעיה. "מי יתפלל לו" - למרות שבני עלי סוטים באופן חמור מאבא שלהם, גם עלי מייצג תפיסה בעייתית שהתפתחה במשכן שילה, של יחסים לא נכונים בין התחום של בין אדם למקום לבין התחום של בין אדם לחברו, וכן של יראה גדולה שאין בה מקום לתפילה.

"וְהַנֶּעֶר שְׁמוּאֵל הֵלֵךְ וְגָדַל וְטוֹב גַּם עִם ה' וְגַם עִם אֲנָשִׁים" - על שמואל נאמר 'טוב' כנגד 'לא טובה השמועה' שנשמעת על בני עלי. 'גם עם ה' וגם עם אנשים' - שמואל יודע לשלב את שני העולמות יחד, אין הוא מפריד בין 'בין אדם למקום' לבין 'בין אדם לחברו'. זו ראשיתה של ההבחנה וההתפתחות השונה שבין שמואל לבין עלי ובניו, שתוצאותיה יתגלו בפרק הבא.